

ELÄVÄ ITÄMERI SÄÄTIÖ TOIMINTAKERTOMUS 2010

Vuonna 2010 Elävä Itämeri säätiön toiminnan painopiste ja näkyvin saavutus oli urauurtava Baltic Sea Action Summit (BSAS)-huippukokous Helsingissä helmikuussa. Huippukokous oli säätiön aloitteesta käynnistetty yhteishanke tasavallan presidentti Tarja Halosen ja pääministeri Matti Vanhasen kanssa ja se oli BSAS-prosessin alkusysäys. Huippukokouksen toteutuksesta vastasi BSAG yhdessä ulkoasiainministeriön kanssa. BSAS-prosessin kautta säätiö edistää yhteistyö- ja ratkaisukeskeistä toimintatapaansa koko Itämeren alueelle. Prosessi pyrkii tuottamaan ratkaisuja kaikkiin Itämeren vakavimpiin ongelmiin. Yhteistyökumppaneina olivat 10 Itämeren maan päämiestä sekä yli 140 yritystä tai tahoa, jotka kaikki sitoutuivat konkreettiseen työhön meren hyväksi.

Tilikauden aikana saadut lahjoitukset olivat yhteensä 538.093,93 euroa (2009: 317 602,39). Kirjanpidollinen alijäämä oli 117.707,13 euroa (2009: 125 038,27). Säätiön taseen oma pääoma oli tilikauden päättyessä 211.271,01 euroa (2009: 328 978, 14). Luvuissa ei näy lahjoitettu työ eikä palvelut, jotka merkittävästi edesauttavat Itämerityötä suoraan ja välillisesti.

Elävä Itämeri säätiön perustivat Ikka Herlin, Saara Kankaanrinta ja Anna Kotsalo-Mustonen ja se on rekisteröity 3.3.2008. Toiminnan luonteen ja viestinnän yksinkertaistamiseksi säätiö käyttää julkisuudessa nimeä ”Baltic Sea Action Group (BSAG)”. Säätiön virallinen nimi on rekisteröity Itämeren valuma-alueen kaikilla 14 eri kielellä.

YLEISTÄ

Säätiön tarkoitus

Tukea ja edistää luonnon ja ihmisten hyvinvointia, ja siten säilyttää ja edistää suomalaista kulttuuriperinnettä. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan säännöissä mainituilla tavoilla. Kaikki toteuttamistavat edistävät yksinomaan säätiön tarkoituksen toteutumista, eivätkä ne ole liiketoiminnan harjoittamista. Säätiön säännöt on laadittu säätiölain ja hyvien tapojen mukaisiksi.

Arvot

Luonnon ja ihmisen harmoninen yhteiselo, rohkeus yrittää tehdä hyvää sekä avoimuus ja rehellisyys.

Toimintaperiaatteet

Itämeren tilan parantamiseksi säätiö yhdistää tutkimustiedon, toimeenpanon, yritysten voimavarat, rahoituksen ja poliittisen päätöksenteon. Säätiön keskeinen toimintaperiaate on ratkaisukeskeisyys. Säätiö käynnistää, nopeuttaa ja toteuttaa konkreettisia hankkeita. Lisäarvo yhteiskunnalle syntyy katalyyttinä toimimisesta ja kokoavasta toimintatavasta, jolla hyödynnetään eri sektoreiden resurssit ja vaikutusmahdollisuudet konkreettisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Säätiön toiminta tehostaa

yhteiskunnan voimavarojen käyttöä yhdistämällä voimia ja nopeuttamalla ongelmien ratkaisua. Mitä tehokkaammin ja nopeammin ongelmiin tartutaan, sitä enemmän säästetään yhteisiä varoja.

Säätiön visio on puhdas, elävä ja ekologisesti tasapainossa oleva Itämeri.

Hallitus

Säätiön hallituksen muodostivat FT Ilkka Herlin joka toimi myös hallituksen puheenjohtajana, KTM Peter Immonen ja professori Lassi Linnanen. Säätiön hallitus piti kuusi kokousta toimintavuodena aikana. Säätiön hallituksen jäsenille ei maksettu palkkioita hallitustyöskentelystä.

Hallinto ja organisaatio

Säätiön toimintaa johtaa asiamies. Vuoden 2010 elokuun loppuun asti VTM Saara Kankaanrinta toimi asiamiehenä. Syyskuun alusta dos. Mathias Bergman aloitti asiamiehenä kun Kankaanrinta jäi äitiyslomalle. Bergman jatkoi myös meriliikenteen ohjelmajohtajana. Säätiön yrityssuhteista ja varainhankinnasta vastasi kehitysjohtaja KTT Anna Kotsalo-Mustonen. Kemian asiantuntija DI Marja Koljonen on toiminut vaarallisten aineiden ohjelman johtajana. FM Eija Hagelberg toimi JÄRKI-hankkeen projektijohtajana. DI Antti Jokinen on meriliikenteen ohjelmatyön ohessa ollut European Space Agency:n (ESA) ja TEKES:n palkkaamana ESA:n Integrated Applications Program:in suurlähettiläänä. EU:n Baltic Compass-projektin viestintäjohtajana toimi Paula Biveson ja saman projektin tiedottajana Helena Rosenlew. Linda Lindfors on toiminut viestintäpäällikkönä elokuun alusta ja projektipäällikkö Henna Auno varainhankinnassa lokakuusta. Viestintäassistentti, huippukokouksen ohjaajana toiminut Pieta Jarva siirtyi äitiyslomalle kesällä. Samoin Heli Launiainen, joka toimi Kotsalo-Mustosen assistenttina, jäi äitiyslomalle kesällä. Noora Hyvärinen toimi assistenttina touko-syyskuun aikana. Aalto-yliopiston Ympäristöalan erikoistumisohjelman puitteissa Risto Jaatinen aloitti työnsä loppuvuodesta Marja Koljosen johdolla vaarallisten aineiden projekteissa.

Säätiössä on toiminut vuoden aikana joukko vapaaehtoisia erilaisissa tehtävissä: Mikael Aminoff (meriliikenne ja öljyntorjunta), Markku Dahl (Meriliikenne ja pohjien hapetus), Martti Niska (IT-asioita), Emilia Mustonen (BSAS-järjestelyt ja sitoumukset), Marina Poutanen (BSAS ja vedenpuhdistus) ja Kirsti Pohjaväre (viestintä ja esiintymisvalmennus). Carl Sandström on hoitanut vaarallisiin aineisiin ja kemikaaleihin liittyviä selvityksiä. Vapaaehtoistyö tuo BSAG:n työlle merkittävästi lisäresursseja.

Säätiön hallituksen puheenjohtaja Ilkka Herlin osallistui aktiivisesti toimintaan.

Taloushallinto ja kirjanpito on ulkoistettu KLT Aila Henrikssonille, ja tilintarkastajiksi valittiin PricewaterhouseCoopers Oy:n KHT Jan Holmberg ja KHT Johan Kronberg.

International Advisory Board

Säätiön korkean tason neuvonantoryhmän puheenjohtaja on tasavallan presidentti Tarja Halonen. Ryhmän jäseniä olivat Ilkka Herlinin lisäksi Suomen ja Viron ulkoministerit Alexander Stubb ja Urmas Paet, Nokian ja Shellin hallituksen puheenjohtaja Jorma Ollila, ruotsalaisen Foundation Asset Managementin johtaja Axel Wallenberg, MIT:n professori Bengt Holmström sekä Venäjän varaluonnonvarainministeri Igor Maydanov. Kansainvälinen neuvonantoryhmä ei kokoontunut vuoden aikana ja yhteydenpito hoidettiin kirjallisesti.

Varain- ja resurssienhankinta

Säätiön toiminta rahoitettiin vuonna 2010 peruspääoman sekä lahjoitusten avulla. Tilikauden aikana saadut lahjoitukset olivat yhteensä 538 093,93 euroa. Lahjoituksia saatiin sekä yrityksiltä että yksityishenkilöiltä. Suurimmat yrityslahjoittajat olivat mm. Cargotec Oyj, Kemira Oyj, Martela Oyj, Outotec Oyj ja SEB. Lahjoituksista 75 000 euroa saatiin suoraan Järki-hankkeelle yhteistyössä Luonnon- ja riistanhoitosäätiön kanssa Louise ja Göran Ehrnroothin säätiöltä.

BSAG:n toimintatavan mukaisesti säätiö ei yleensä osta palveluita vaan pyrkii saamaan tarvittavat työpanokset ja palvelut lahjoituksina Itämeren hyväksi. Toimintatapa on todettu kustannustehokkaammaksi kuin mittava varainkeruu ja vastaavien palveluiden ostaminen näillä varoilla.

Omaisuuksienhoito

Säätiölain mukaisesti hallitus huolehtii, että säätiön varat sijoitetaan varmallalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Koska Elävä Itämeri säätiö ei hallinnoi suuria omaisuusmassoja, sijoitussuunnitelma vuonna 2010 ei ollut ajankohtainen.

Yhteiskuntasuhteet ja viestintä

Baltic Sea Action Summit-prosessin kautta säätiölle on karttunut kiinteät ja toimivat yhteiskuntasuhteet erityisesti Suomen julkishallintoon ja päättäjiin, mutta myös muihin Itämeren maihin. Verkosto laajeni vahvasti myös Itämeren maiden liike-elämän sekä kansalaissektorin parissa. BSAS-hanke ja huippukokous saivat valtavasti julkisuutta. Kahden päivän aikana julkaistiin noin 1 500 artikkelia 30 eri maissa. Suomessa julkisuus oli koko vuoden aikana suurta.

Julkisuus on yksi säätiön työkaluista ja sillä on merkitystä koko Itämerityölle, ei vain säätiölle. Säätiön keskeinen viesti on, että Itämerityö on globaali esimerkki konkreettisesta, ratkaisukeskeisestä ja yhteistyöhön perustuvasta toimintatavasta, jota voidaan soveltaa esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan.

TOIMINTA

Vuonna 2010 toiminnalle kiireisen alun antoi säätiön kehittämä Baltic Sea Action Summit (BSAS) -prosessi. Sen kautta säätiön toiminta kohdistuu meneillään olevien projektien lisäksi laajasti ratkaisujen katalysointiin koko Itämeren alueella kaikkiin Itämeren vakavimpiin ongelmiin: ravinteiden kierrätykseen jätevesistä, maatalouden päästöihin, meriliikenteen turvallisuuteen ja päästöihin sekä vaarallisiin aineisiin ja kaatopaikkoihin. BSAS-prosessiin kuuluu olennaisesti sitoumus-konsepti. Sitoumus on tekijälleen uusi, konkreettinen ja parhaimmillaan strateginen panostus Itämerityöhön.

Loppuvuodesta BSAG pyysi kaikkia sitoumusten antajia, valtioita mukaan lukien, raportoimaan työnsä edistymisestä. Tämän mittavan työn tuloksena syntyi koko toiminnan kuvaus joka osoitti että 87 % kaikista 167 ei-valtiollisesta sitoumuksesta eteni hyvin. Näistä 20 kpl oli saatettu loppuun ja 124 ovat hyvin käynnissä. Lopuista sitoumuksista suurin osa odotti kumppaneita tai rahoitusta ja osa oli joko epäonnistunut tai muista syistä lopetettu. Myös kaikkien valtioiden sitoumukset edistyivät hyvin.

Nämä tulokset osoittivat että sitoumukset työkaluna on toimiva väline Itämerityön edistämiseen.

Tiede ja tutkimusyhteistyön tukeminen

Lahjoituksia on käytetty säätiön säädekirjan mukaiseen työhön sekä tieteen ja tiedeyhteisön tukemiseksi. Tämä työ kattaa koko Itämeren alueen, jossa säätiö on merkittävä tieteen ja asiantuntijoiden sekä eri alojen käytännön toimijoiden yhteensaattaja. Kaikki säätiön käynnistämät hankkeet ja niiden valmistelu toteutetaan yhdessä tieteen tekijöiden kanssa, jolloin säätiö käyttää myös paljon työaika ja osaamista saattaakseen tieteellisen tiedon muiden sektoreiden toimijoille, suurelle yleisölle ja päättäjille käyttökelpoiseen muotoon ja eteenpäin. Tiedeinstituutiot ja yksittäiset tutkijat tarvitsevat tutkimustensa soveltamista ja käytännön yhteistyötä turvatakseen jatkotoimintansa yhteiskunnallisesti merkittävänä ja osallistuvina toimijoina. Tähän säätiö kohdistaa työssään resursseja ja tukee siten tiedettä omalla uudella toimintatavallaan.

Esimerkkeinä tästä ovat Baltic Sea Action Summit (BSAS) ja sen yhteyteen säätiön aloitteesta Suomen Akatemian kanssa järjestetty BONUS-päivä, joka mainitaan tämän eurooppalaisen tutkimusohjelman strategiassa yhtenä tärkeimpänä yksittäisenä tapahtumana yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tiedeyhteistyöstä voidaan mainita myös Kemira Oyj:n kanssa Riiassa järjestetty vedenpuhdistustekniikoiden seminaari, Yara Suomen pelto-kipsi projekti jonka puitteissa on kehitetty hyvin tehokas peltojen ylimääräisen fosforin sitomismenetelmä (Yaran Itämeri-sitoumus) sekä korkean tason työryhmä ravinteiden kierrättämisen tehostamiseksi Suomessa.

BSAG:llä on yhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa, mm. uuden Helsinki University Centre of Environment, HENVI:n, luominen on yliopiston sitoumus Itämerityöhön Baltic Sea Action Summit -prosessissa. HENVI on mukana EU:n Itämeren alueen (BSR) BONUS ohjelmassa, jossa syksyllä luotiin alueen strateginen tutkimusagenda. Säätiön hallituksen puheenjohtaja on BONUS-ohjelman ohjausryhmän jäsen sekä uuden MULTIDOM-hankkeen yhteiskuntavaikuttavuus-ryhmän jäsen.

BSAG on toimintavuoden aikana tuottanut tieteen tulosten popularisointimateriaalia julkaisuihin ja suullisiin esityksiin sekä tekstejä asiantuntijajulkaisuihin (esim. Kotsalo-Mustonen ja Bergman: High time to act. *Baltic Transport Journal*, 2, 2010; Kotsalo-Mustonen: “The BSAG way” – new ideas to rescue the Baltic Sea. *Baltic Rim Economies*, 1, 2010).

BSAG on myös tukenut uusia EU-hankehakemuksia toimimalla suosittelijana.

Säätiön oma toiminta on myös ollut tutkimuskohteena mm. Ulkopoliittisen instituutin artikkelissa (Maria Jokela: *Uusia virtauksia Itämeren suojeluun*. Briefing Paper 63, 2010) sekä Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) sitoumuksen kautta (*Itämeri-sitoumusten vaikuttavuus Itämeren tilaan*).

Commitment-projektista on myös julkaistu tuloksia, esim. AIS⁺-projektista: Porthin, Zetterberg ja Sonninen: *AIS binary messages – Developments in the Baltic and Progress in IMO*. 17th IALA Conference, Cape Town, South Africa, 2010.

Baltic Sea Action Summit 10.2.2010

Baltic Sea Action Summit (BSAS) keräsi Finlandia-taloon laajan ja korkeatasoisen osanottajajoukon kertomaan sitoumuksistaan Itämeren hyväksi. Mukana oli kaiken kaikkiaan noin 500 osallistujaa. Huippukokousta isännöivät hankkeen alullepanijat tasavallan presidentti Tarja Halonen, pääministeri Matti Vanhanen ja BSAG:n hallituksen puheenjohtaja Ilkka Herlin.

Valmisteluista ja käytännön järjestelyistä vastasi ulkoministeriö. Säätiö vastasi huippukokouksen, prosessin ja myös viestinnän sisällöstä sekä sitoumuksista. Säätiön asiamies Kankaanrinta johti projektia ja toimi yhteishankkeen sisältöjohtajana, ja kehitysjohtaja Kotsalo-Mustonen vastasi sitoumuksista. Säätiön koko henkilökunta hallitusta myöten oli valjastettu BSAS-hankkeeseen.

Mukana Itämeri-talkoissa oli valtioiden ja hallitusten päämiehiä ja ministereitä yhdestätoista

Itämeren maasta. Kokoukseen osallistuivat Ruotsista kuningas Kaarle XVI Kustaa ja ympäristöministeri Andreas Carlgren, Latvian presidentti Valdis Zatlers, Liettuan presidentti Dalia Grybauskaitė, Norjan pääministeri Jens Stoltenberg, Tanskan pääministeri Lars Løkke Rasmussen, Viron pääministeri Andrus Ansip ja Venäjän pääministeri Vladimir Putin sekä Puolan varapääministeri Waldemar Pawlak, Saksan maatalousministeri Ilse Aigner, Valko-Venäjän luonnonvarain- ja ympäristöasiain varaministeri Vitali Kulik ja EU:n aluepolitiikkakomissaari Johannes Hahn.

Lisäksi kokoukseen osallistui lukuisia kansalaisjärjestöjä ja yrityksiä, jotka kaikki tekivät sitoumuksen Itämeren hyväksi. Vastaavanlaista konkreettiseen työhön keskittyvää, yksityisiä ja julkisia tahoja yhteen saattavaa huippukokousta ei ole aikaisemmin Itämeren alueella järjestetty. Huippukokoukseen kerättiin yli 140 sitoumusta.

BSAS noteerattiin näkyvästi kansainvälisissä tiedotusvälineissä. Huippukokouksesta kirjoitettiin yli 1 000 artikkelia noin 30 maassa. Uutisointi oli pääosin positiivista. Tiedotusvälineissä nostettiin esille Itämeren huono tila, mutta toisaalta kokous valoi uskoa siihen, että Itämeri voidaan pelastaa. Huippukokoukseen liittyvä PR-työ ja BSAS-prosessi palkittiin kesällä 2010 markkinointialan tärkeimmällä kansainvälisellä palkinnolla, Cannesin Kultaleijonalla. PR-kultaleijona on lajinsa ensimmäinen Suomeen myönnetty.

Ohjelmat ja projektit

Maatalous ja bioenergia

Baltic Sea Action Groupilla on käynnissä kaksi maatalouteen liittyvää hanketta: Järki (= Maatalouden vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden järkevää edistämistä) sekä EU:n rahoittama Baltic Compass.

JÄRKI on BSAG:n ja Luonnon- ja riistanhoitosäätiön yhteishanke, jota rahoittaa Louise ja Göran Ehrnroothin säätiö. Järki-hankkeen projektipäällikkönä toimi Eija Hagelberg. Hankkeella on vaikutusvaltain, erittäin aktiivinen ja poikkeuksellinen ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana jatkoi Ilkka Herlin.

Järki-hankkeen vuoden 2010 teemana oli neuvonnan kehittäminen. Keväällä 2010 annettiin käytännön viljelijäneuvontaa läntisellä Uudellamaalla ja itäisessä Varsinais-Suomessa, jolloin tehtiin suojavyöhyke- ja muita erityistukisuunnitelmia yhteensä 260 hehtaarille. JÄRKI-hanke kokosi keväällä 2010 ympäristötukien kehittämistä pohtivan työryhmän, jonka esityksistä koottu raportti toimitettiin syksyllä Maa- ja metsätalousministeriöön.

Hanke on tehnyt runsaasti yhteistyötä muiden maatalousympäristön toimijoiden kanssa, mm. MTT:n, MTK:n, WWF:n, TEHO-hankkeen ja ProAgrian kanssa.

Baltic Compass on kahdeksan Itämeren rantavaltion ja Valkovenäjän yhteinen EU-rahoitteinen hanke. Baltic Compassin tavoitteena on vähentää Itämeren rehevöitymistä edistämällä ympäristöystävällistä maataloutta heikentämättä kuitenkaan maatalouden toimintaedellytyksiä. BSAG vastaa projektin viestinnästä. Projektin johtajana toimii Ruotsin maatalousyliopisto SLU. Projekti kattaa ympäristöystävällisempien maatalouskäytäntöjen etsimisen, investointien kehittämisen, vedenlaadun mittaamisen sekä ympäristöön ja maatalouteen liittyvien kansallisten hallintotapojen selvittämisen. Baltic Compass-projektissa työskentelee kaksi henkeä, viestintäjohtajana Paula Biveson Tukholmassa ja tiedottajana puolipäiväisesti Helena Rosenlew Helsingissä.

Baltic Sea Action Summitin yhteydessä tehtiin sitoumuksia myös maataloussektorilla. Mm. salolainen Mikkolan tila antoi omana Itämerisitoumuksenaan luvan esitellä oman tilansa ympäristöratkaisuja Järki-hankkeen internetsivuilla. Yaran sitoumus, kipsi-projekti. Suomen hallituksen sitoumus tehdä Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa ja parantaa Saaristomeren tilaa vuoteen 2020 mennessä. BSAG seuraa sitoumusten toteutusta ja osallistuu myös niiden toteutukseen: mm. Ilkka Herlin on jäsenenä Matti Vanhasen johtamassa valtakunnallisessa ravinnekierrätystyöryhmässä (RaKi).

Puhdas ja turvallinen meriliikenne

Meriliikenteen turvallisuuden parantamiseksi ja päästöjen vähentämiseksi annetut sitoumukset edistyivät ja kokonaisuus kasvoi 35:teen. Uusista mainittakoon Shellin sitoumus *Oil Spill in Ice* –seminaarin järjestämisestä, Auramarinen sitoumus uudenlaisen painolastivesien käsittelyjärjestelmän kehittämisestä ja Deltamarinin sitoumus Itämerelle sopivan ympäristötehokkuusindeksin kehittämisestä.

AIS⁺ projekti. IBM:n, VTT:n sekä Ilmatieteenlaitoksen sitoumuksina ja Merenkululaitoksen yhteistyönä vuonna 2009 alkanut merenkulun viestintää kehittävä AIS⁺ projekti saavutti uuden vaiheen 2010 aikana. Demo-ohjelmiston käyttökokeusten pohjalta laadittiin projektisuunnitelma, jonka ensimmäinen vaihe määritteli tarkoituksenmukaisen toiminnallisuuden ja toinen vaihe kattavan testaamisen ja käyttökokeusten keruun. Ensimmäinen vaihe toteutettiin vuoden 2010 aikana BSAG:n ja VTT:n rahoituksella pääasiallisesti VTT:n työnä. Projektin tuloksia esiteltiin maaliskuussa merkittävässä kansainvälisessä meriturvallisuuskonferenssissa Etelä-Afrikassa.

IBM:n vapaaehtoiset antoivat arvokkaan lisäpanoksen ohjelmiston kehittämiseen. Odotusten mukaisesti International Maritime Organisation (IMO) hyväksyi toukokuussa kansainväliseen käyttöön AIS-järjestelmän sanomalaajennukset, joita AIS⁺ ohjelmisto nimenomaan käyttää. Laajennetun ohjelmiston koekäytöstä sovittiin Viking Linen, Crystal Poolin, sekä Finnlinesin kanssa. Liikennevirasto ja KymAMK sopivat testitukiaseman sijoittamisesta Kotkaan ja viestintäkokeilusta tukiaseman ja koululaiva Katariinan välillä. Ohjelmisto tarjottiin myös EU:n EfficienSea projektin käyttöön e-navigation testialustaksi. Projektin toisen vaiheen toteutuminen odottaa tarvittavan rahoituksen löytymistä.

Muuttopalvelu Niemi Oy:n sitoumus on tuonut erikoisvarusteisen kontin WWF:n vapaaehtoisten öljyntorjuntajoukkojen käyttöön. Niemi toimittaa vielä kaksi konttia ja järjestää henkilöstöä niiden siirtämiseen. Niemi on myös perustanut oman vapaaehtoisen öljyntorjuntaryhmän: ”*Niemi Oilbusters*”.

Vuoden 2010 aikana Bain & Co:n, European Cruise Council:in ja Kööpenhaminan sataman Itämeren pääsatamien jätteiden vastaanottokapasiteettiin liittyvät sitoumukset ovat edistyneet hyvin.

Vaaralliset aineet

Vuoden 2010 aikana on analysoitu vaarallisiin aineisiin liittyvää ongelmakenttää solmimalla yhteyksiä alan toimijoihin, käymällä läpi olemassa olevia tutkimuksia ja selvityksiä sekä lainsäädäntöä ja seuraamalla aktiivisesti käynnissä olevia alueeseen liittyviä tutkimushankkeita.

Näistä tärkeimmät ovat olleet Luoteis-Venäjän ongelmajätteen käsittelyyn liittyvä Balthazar-projekti, joka osittain rahoitettiin BSAG:n hankkimalla EU-rahoituksella ja jonka ohjausryhmän jäsen BSAG on, sekä laaja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) koordinoima Cohiba-projekti, jossa ovat mukana kaikki Itämeren maat Venäjää lukuun ottamatta. Projektissa selvitetään mm. vaarallisten aineiden päästölähteitä ja päästöjen vähentämismahdollisuuksia. Projektissa on myös

kehitetty uusi biotestausmenetelmä (whole effluent analysis, WEA), jonka avulla voidaan entistä paremmin tunnistaa akuutisti ja kroonisesti toksisia jätevesiä. BSAG on vaikuttanut aktiivisesti siihen, että projektin aikana saatuja tuloksia on esitetty seminaareissa sidosryhmille jo projektin kuluessa ja tuotu julkisuuteen.

Vuoden 2010 aikana BSAG on luonut itselleen laajan ja arvokkaan yhteys/yhteistyöverkoston vaarallisten aineiden alueella.

Ensimmäiset yhteydenotot tavoitteena rakentaa projekti, jossa kehitetään ja sovelletaan uusia nopeita analyysimenetelmiä (Aalto-yliopisto, HUT) kemikaalivalvonnan (TUKES, Tulli) ja kestävän kehityksen mukaisen toiminnan edistämiseksi (maahantuojat ja vähittäismyyjät) on otettu. Vastaanotto on ollut myönteinen.

Aalto-yliopiston uusien materiaalien keskuksen ja Åbo Akademin kanssa on käyty keskusteluja korvaavien aineiden kehittämiseksi ympäristön kannalta haitallisille aineille, erityisesti bromatuille palonestoaineille. Selvitys syistä, miksi jo olemassa olevia bromattuja palonestoaineita korvaavia yhdisteitä ei käytetä, on aloitettu BSAG:n toimesta. On alustavasti selvitetty mahdollisuuksia muodostaa asiantuntija/ohjausryhmä Venäjän ongelmajätehuoltoon liittyvien projektien ja liiketoimintamahdollisuuksien arvioimiseksi ja edistämiseksi.

BSAG on toiminut Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen laatiman uuden Teollisuusjätevesisopasuunnoksen kommentoijana. BSAG esitti mm. oppaaseen sisällytettäväksi suosituksen WEA-toksisuustestauksen sisällyttämistä viemärlaitoksille johdettaville teollisuusjätevesille jätevesisopimuksen edellytyksenä. Näin saataisiin tietoa vaarallisten aineiden (myös toistaiseksi identifioimattomien uusien haitallisten yhdisteiden) lähteistä ja voitaisiin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin (siirtyminen haitattomampiin kemikaaleihin prosessissa/jäteveden esikäsitteily; tämä todennäköisesti nopeuttasi siirtymistä haitattomampiin kemikaaleihin). Opas on tarkoitettu ensisijaisesti vesihuoltolaitosten henkilökunnalle, mutta myös toiminannanharjoittajille, viranomaisille, konsulteille ja muille tahoille, jotka työssään kohtaavat teollisuusjätevesiin liittyviä kysymyksiä.

Vaarallisista aineista ja mahdollisuuksista tai tarpeista niiden aiheuttamien haittavaikutusten torjumiseen on viestitty esityksillä mm. Base Camp-tilaisuudessa, Soroptimisti-järjestölle ja Haaga-Helia AMK:lle.

BaseCamp-tilaisuudessa Kemira Oyj antoi sitoumuksen jonka puitteissa kehitetään uusia menetelmiä haitallisten yhdisteiden poistamiseksi vedenpuhdistamoiden jätevesistä.

Suomen hallituksen BSAS-sitoumus sisältää tavoitteen Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaana. Kesällä 2010 MMM ja YM kutsuivat koolle työryhmän (RaKi, puheenjohtajana Matti Vanhanen) miettimään ja arvioimaan ravinteiden kierrättämisen tehostamiseen tarvittavia toimia. Työryhmän jäsenenä (päätyöryhmä ja ”Yhdyskunnat”-alatyöryhmä) BSAG toi vaarallisten aineiden kohdalta esiin tarpeen lisätutkimuksista jätepohjaisten lannoitevalmisteiden sisältämien orgaanisten haitta-aineiden suhteen. Työryhmän raporttiin kirjattiin toimenpide-ehdotukseksi haitta-aineita koskevan tutkimusohjelman aloittaminen. Tutkimusohjelmassa mm. kehitetään ja standardoidaan biotestejä täydentämään orgaanisten ja epäorgaanisten aineiden kemiallista analytiikkaa parantamaan edellytyksiä lannoitevalmisteiden turvallisen käytön varmistamiseen ja laaduntarkkailun analyysikustannusten vähentämiseen. Tavoitteena on myös vaikuttaa aktiivisesti EU-lainsäädännön sisältöön, jotta mukaan saadaan olennaiset kriteerit jätepohjaisten lannoitetuotteiden käytölle. Tutkimustuloksiin pohjautuvan tiedon avulla pyritään edistämään turvallisuuskriteerit täyttävien jätepohjaisten lannoitevalmisteiden käyttöä ja asettamaan mahdollisesti tarvittavat rajoitukset. Työryhmän raportti luovutetaan maa- ja metsätalousministerille

ja ympäristöministerille 23.3.2011. Toimenpide-ehdotukset esitetään kirjattavaksi uuteen hallitusohjelmaan.

Innovatiiviset ratkaisut – tietoisuuden lisääminen

BSAS-hankkeessa yli 30 yritystä tai organisaatiota luokitteli oman sitoumuksensa innovatiiviseksi ratkaisuksi, ja säätiö pyrki vahvasti tukemaan uusien menetelmien tutkimista ja kehittämistä yhdessä tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa. Tämän ohjelman puitteissa BSAG on tutustunut ja tukenut erilaisia uusia aloitteita, sekä käytännön toimenpiteiden aloilla että ohjaus/hallinta- tai IT-aloilla. Loppuvuodesta todettiin, että suurin osa näistä aloitteista voidaan sijoittaa muiden ohjelmien sisältöalueiden alle ja muut ”tietoisuuden lisääminen” –ohjelman alle.

Yhteistyö Euroopan avaruusjärjestö ESA:n ja TEKES:in kanssa

BSAG ja Tekes sopivat lokakuussa ympäristöön, turvallisuuteen ja kuljetuksiin liittyvien satelliittipalvelujen edistämiseksi Itämeren alueella. BSAG:n ja Tekes:in välinen sopimus liittyy ESA:n Integroitujen Sovellusten edistämishjelmaan (IAP). Ohjelman tavoitteena on kehittää käyttäjälähtöisiä palveluja, jotka yhdistävät innovatiivisiin maanpäällisiin sovelluksiin satelliitti-infrastruktuuriin pohjautuvaa kaukokartoitusta, navigointia, tietoliikennettä tai miehitettyjen avaruuslentojen teknologiaa. IAP:n Itämeren alueen suurlähettiläänä (IAP Ambassador) toimii Antti Jokinen 26.10.2010 lähtien.

BSAG osallistui erilaisiin tapahtumiin vuoden aikana, joista alla muutama esimerkki:

Osana **Baltic Development Forum** (BDF) ja BSAG:n strategista kumppanuutta, Anna Kotsalo-Mustonen esiintyi BDF:n vuositapahtumassa 1. – 2.6. Vilnassa.

Kesä-heinäkuun taitteessa Mathias Bergman ja Lassi Linnanen edustivat BSAG:a Gotlannissa järjestetyssä ensimmäisessä **World Ecological Forumissa**. BSAG toi Itämeren ongelmat ja ratkaisumallin foorumiin, Bergman pääsession puhujana ja työpajan suunnittelijana ja Linnanen työpajaan osallistujana.

Base Camp 2010

Base Camp 2010 -tapahtuma järjestettiin 30.9.2010 Pääesikunnassa. Yhteensä 100 osallistujaa 40 yrityksestä osallistui tilaisuuteen. Tapahtuman avasi tasavallan presidentti ja silloin BSAG luovutti presidentille Kehrä Interior Oy:n tuottaman *Guardian of the Baltic Sea*-korun.

Tapahtuman tavoitteena oli tuoda mukaan uusia toimijoita Itämeren pelastamiseen. Tapahtuman aikana saatiin seitsemän uutta Itämerisitoumusta ja lisäksi monet osallistujista esittelivät ideoitaan sitoumukseksi. Tilaisuus oli osa Kestävän ja Dazzlen sitoumusta, lisäksi Puolustusvoimat tukivat tapahtumaa tarjoamalla Pääesikunnan tilat BSAG:n käyttöön.

A greener agriculture for a bluer Baltic Sea

Marraskuussa Baltic Compass –projekti järjesti yhdessä toisen EU-projektin Baltic Dealin kanssa kansainvälisen konferenssin, jossa tuotiin esille maatalouden ympäristönsuojelun saavutuksia ja haasteita Itämeren alueella. Konferenssiin osallistui 150 ympäristö- ja maatalousalan vaikuttajaa Itämeren ympärysvaltioista. Konferenssin yhteydessä jaettiin WWF:n Baltic Sea Farmer of the Year –palkinto Itämeren ympäristöystävällisimmälle maanviljelijälle. Kokouksen jatkona MMM järjesti EU:n Itämeren ohjelman maataloutta koskevan prioriteetti 1 –kokouksen ja HELCOM järjesti ensimmäisen Agro-Environmental Forum –kokouksensa.

Tulevaisuuden näkymät

Vuosi 2010 oli säätiön tähän asti tärkein: helmikuussa järjestetty Baltic Sea Action Summit oli

erittäin suuri kansainvälinen tapahtuma jonka päätarkoituksia oli nostaa Itämeriteema poliittiselle agendalle ja laajaan tietoisuuteen. Tämä onnistui ja BSAS:n synnyttämä aktiviteetti kaikilla sektoreilla toi säätiölle hyvin paljon tehtäviä ja mainepääomaa. Tämä leimasi vuoden toimintaa ja osoitti että säätiö on oikealla tiellä.

Säätiön toiminnan kasvaessa riskiksi voi muodostua yhtäältä resurssien puute sekä toisaalta laajalle levinneen toiminnan hallinta ja valvonta. Tästä koituu myös maineriskejä, mikäli työ ei edisty tai yhteistyökumppanit aiheuttavat omalla toiminnallaan maineriskejä. Epävarmuustekijöihin kuuluu suuressa mittaluokassa maailman ongelmien nivoutuminen yhteen sekä ristikkäisvaikutukset, joista esimerkkinä ilmastonmuutoksen vielä tuntemattomat vaikutukset Itämeren tilaan.

BSAS-prosessi on polkaistu vauhtiin ja se kasvaa ja kehittyy jatkuvasti. Tämä tuo BSAG:n toiminnalle erinomaiset tulevaisuuden mahdollisuudet ja jatkuvasti uusia avauksia. Samanaikaisesti kuin säätiö on rakentanut toimintaansa, on EU:n tasolla hyväksytty uusi Itämeren alueen strategia. Kaikki säätiön toimet sopivat erinomaisesti sen Itämeren tilaan liittyviin teemoihin.

Kasvava toiminta luo tietenkin paineita säätiön pienelle organisaatiolle, sen työntekijöille sekä rahoitukselle. Säätiön johto pyrkii jatkuvasti uusiin kontakteihin ympäri Itämeren jotta BSAG:n toimintaa voidaan levittää koko alueelle niin että asiasisältö ja konsepti säilyvät ilman että säätiön tai sen työntekijöiden itse tarvitsee siirtyä valuma-alueen kaikkiin maihin.